

Täysistunto

Torstai 26.11.2020 klo 16.00—20.40

2.2. Suullinen kysymys palveluiden turvaamisesta sote-uudistuksessa (Paula Risikko kok)

Suullinen kysymys SKT 163/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt, arvoisat edustajat, vaihdamme aihealuetta. — Edustaja Risikko.

Keskustelu

16.29 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Hallitus on lähiviikkoina tuomassa sote-uudistuksen esityksen tänne eduskunnalle, mutta uudistuksen yksi heikoimmista lenkeistä on sen rahoitusmalli. Se tarkoittaa jättileikkauksia yli puolentoista miljoonan suomalaisen sosiaali- ja terveyspalveluihin. Esimerkiksi Pohjanmaan maakunnassa Vaasan sairaanhoitopiirin alueella määrärahojen leikkaus on valtava, 18 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa väistämättä palveluiden heikkenemistä ja keskittämistä, ja valitettavasti myös lähipalvelut häviävät. Arvoisa hallitus, miten te kuvittelette, että näiden rahaa menettävien maakuntien sairaat ihmiset saadaan tulevaisuudessa vähenevillä resursseilla hoidettua, ottaen huomioon, että jo nyt on valtavat jonot ja jo nyt puuttuu rahaa vaikka kuinka paljon? Eikö teitä hirvitä?

16.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hirvittää se, että keskustelussa sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuudesta ei oteta lainkaan vakavasti sitä, että näiden palveluiden järjestämisen pitää perustua tarpeeseen. Ihmettelen tätä kysymystä siksi, että meillä on historiallista näköalaa käydä keskustelua sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta, sitä on tehty jo vuosikymmen, mutta onpa meillä kokemusta käydä keskustelua myöskin valtiosuusuudistuksesta, jossa myöskin edustaja Risikko ja silloinen edustaja Kiuru, molemmat ministereinä, olimme mukana. Näitä kaikkia isoja uudistuksia koskee se, millä tavalla yhteinen potti jaetaan, eli miten tukku rahaa, 19,1 miljardia, jaetaan oikeudenmukaisella tavalla. Te esititte tämän jaon jo niin, että ikään kuin ei tehtäisi eikä yritettäisikään tehdä oikeudenmukaista jakoa, vaan ikään kuin tässä jo joku todella paljon häviäisi ja joltakin vietäisiin rahaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen pitäisi perustua tarpeeseen, [Puhemies koputtaa] ja sitä tarvetta pitää nyt määritellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat lisäkysymyksiä esittää, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

16.32 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mainitsitte tarveperusteisuuden, ja aivan totta, tarveperusteisuus on tässä teidänkin mallissanne se pääosa, mutta se kun perustuu niihin tarpeisiin, jotka nyt tiedetään, ja minä puhun muun muassa heistä, jotka ovat jonoissa, joilla ei ole vielä sitä diagnoosia. He odottavat hoitoa ja tästä ei siihen liikene rahaa.

Toinen tärkeä huoli minulla on siitä, kuinka moni joutuukaan nyt sitten hankkimaan terveysvakuutuksen. Tästähän HUSin toimitusjohtaja Tuominen jo varoitti Helsingin Sanomissa, että kyllä aika paljon näyttää nyt siltä, että ihmiset joutuvat ottamaan terveysvakuutuksia. Ja sehän vie kyllä yhdenvertaisuuden, ja se on perustuslainvastainen. Aikooko hallitus todella runnoa sellaisen sotien, jossa ihmiset joutuvat ottamaan terveysvakuutuksen saadakseen hoitoa? Eikö teitä sekään hirvitä? [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Päinvastoin!]

16.33 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en kyllä ymmärrä, miksi me pelottelemme suomalaisia terveysvakuutuksen tarpeella. Minä ainakin tässä haluan sanoa kaikille, että me haluamme turvata koko maassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, mitä on jo kymmenen vuotta yritetty myös kokoomuksen johdolla tehdä.

Viime kaudella sosiaali- ja terveydenhuollosta oli tarkoituksena säästää 3 miljardia euroa. Kuka kotikatsomoissa ja suuressa yleisössä tai eduskunnassa uskoo, että sellainen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, jossa tarkoituksena olisi säästää heti lähtökohtaisesti 3 miljardia euroa [Sari Sarkomaa: Ei pidä paikkaansa!] turvaisi nämä palvelut? [Puhemies koputtaa] Sen takia me olemme tällä hallituskaudella viisastuneet ja olemme tekemässä sellaista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, joka perustuu aidosti tarpeeseen, jotta ihmiset saisivat tarpeelliset palvelut, eikä se ole leikkaushanke.

16.33 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus haluaa turvata kaikkien suomalaisten palvelut. Hallituksen sote-malli toimii päinvastoin. Kotikaupunkini Helsinki joutui ryöstön kohteeksi. Lupasitte erityisaseman, mutta se onkin vääristynyt erityisleikkaukseksi sote-rahoitukseen. Tämä vaarantaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toiminnan ja helsinkiläisten palvelut. Korona on runnellut kovalla kädellä Helsinkiä, ja meillä on mittavat terveyskeskusjonot, jonot suun terveydenhuoltoon, erikoissairaanhoidon jonot ovat kuusinkertaistuneet. Nyt tarvittaisiin toimia, että ihmiset pääsevät hoitoon, mutta te leikkaatte palveluita. Kuinka te voitte tehdä näin? Miten te, helsinkiläiset ministerit, tämän perustelette helsinkiläisille, jotka ovat jonossa? [Mika Niikko: Ja vantaalaisille myös! — Keskeltä: Mitä Vapaavuori tekee?] Miten te helsinkiläiset kansanedustajat tämän perustelette? Toivon, että te vastaatte.

Sanon vielä lopuksi, että tuolla valmiuslailla ei pidä pelata. Hoitohenkilöstö tarvitsee nyt pörkkänsä eikä keppiä, eli henkilöstön jaksamista on tuettava. [Antti Kurvinen: Missä pointti?] Hehän tekevät ne palvelut.

16.34 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämänhetkinen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus perustuu siihen, että järjestäjä sekä saamallaan verotuloilla, asiakasmaksuilla että sitten valtion yleiskatteellisilla valtionosuuksilla rahoittaa sen palvelun, joka myöskin Helsingissä kansalaisille järjestetään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

Olen itse kiinnittänyt huomiota esimerkiksi perustasolla nimenomaan lääkäriin pääsyyn Helsingin osalta, ja meillä on huolestuttava tosiasia se, niin kuin edustaja Sarkomaa tote- sikin, että tällä hetkellä on erittäin vakava kysymys se, miten koronan osalta taudin jäljitys siellä onnistuu. Me tuemme kaikin keinoin, mutta todelliset ratkaisut tehdään Helsingin kaupungissa, jolle tämä järjestämistehtävä kuuluu. [Sari Sarkomaa: Mutta miksi te leik- kaatte?]

Tämä ratkaisu muuttuu nyt niin, jos hallituksen esitys saadaan tänne eduskuntaan ja saa- daankin joulukuussa, että tämä menee valtion rahoitettavaksi sen takia, että me toivomme, että kaikille palveluiden saatavuus ja saavutettavuus todella saadaan aikaan ja palveluista maksetaan tarpeen mukaan. Ja tältä osin on sanottava, että Helsingin kaupungilla on myös ylijäämää [Puhemies koputtaa] kertynyt, kuten joillakin muillakin kunnilla, [Sari Sarko- maa: Uskomatonta!] ja kaikilla näin ei ole, eli nyt pitää saada palvelut kuntoon jo tässä vai- heessa. [Ben Zyskowiec: Kun te leikkaatte, niin tilanne Helsingissä siis paranee! — Aki Lindén: Helsingiltä ei leikata!]

16.36 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä halli- tuksen sote-uudistus on hallinnon uudistus. Se ei turvaa ihmisten hoitoonpääsyä. Kokoo- mus tulee huomenna esittämään oman vaihtoehtonsa sote-palveluiden uudistamiseksi.

Mutta puutun nyt maakuntaveroon. Päätökset maakuntaverosta kuulemma tehdään tällä hallituskaudella, ja se on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 26. Tuoreen tutkimuksen mu- kaan 48 prosenttia suomalaisista vastustaa maakuntaveroa ja vain 22 prosenttia kannattaa sitä. Se tulisi hyvin todennäköisesti johtamaan kokonaisverotason nousemiseen. Haluan- kin kysyä teiltä, arvoisa hallitus: onko hallituksen mielestä hyvää lainvalmistelua se, että hallitus tuo historiallisen kokoisen maakuntien rahoitusuudistuksen mutta samaan aikaan se on kertonut tekevänsä päätökset täysin erilaisesta rahoitusmallista?

Ja toiseksi, miten te suhtaudutte parlamentaariseen valmisteluun? Istun itsekin parla- mentaarisessa maakuntaverokomiteassa, jonka tehtävänä oli arvioida sitä, soveltuuko maa- kuntaveron ylipäätään Suomeen, [Puhemies koputtaa] onko se tarkoituksenmukainen. [Pu- hemies: No niin, aika on täynnä!] Hallitus käveli tämän työn yli.

16.37 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensin muutama sana vielä tästä rahoituksesta hyvinvointialueiden osalta. Tämän some- mallin mukaanhan kaikkien rahoitus tulee kasvamaan, koska sosiaalimenojen tiedetään kasvavan, ja ne tulevat tähän mukaan. Sen takia oli tämä Lindénin heitto siihen, että ei kai- kilta vain leikata; se tulee normaalisti, kun kerran sosiaalimenot kasvavat. [Ben Zysko- wiczin välihuuto] Meillä on rahoitusperuste, jolla turvataan kaikille alueille se, että palve- lut voidaan tuottaa, ja jos jollakin alueella on vajausta, niin on lisärahoitusmahdollisuus. Tämä on ihan normaali järjestely, joka on sovittu tähän lainsäädäntöön, eikä ole sitä alku- peräistä ajattelua mistään leikkureista. [Ben Zyskowiec: Välihuuto] Mutta sitä vastoin on olemassa seitsemän vuoden siirtymäaika, siirtymärahoituksen aika, jolla sitä tasataan — ei yhden kerran vaan seitsemän vuoden ajalta.

Maakuntaverotukseen. Tätä valmistellaan, mutta ei ollut järkevää eikä mahdollista tuot- ta sitä tässä samassa aikataulussa [Puhemies koputtaa] kuin koko hyvinvointialueiden mallia, mutta jotta tulevaisuudessa itsehallinto olisi parempi kuin tällä hetkellä, on hyvä, [Puhemies: No niin, minuutti on ylitetty!] että se maakuntaveromalli sinne tulee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

16.39 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen rahoitus perustuu siihen, että rikkaammat alueet tukevat köyhempiä. Minä uskon siihen, että suurin osa tästä salista on sitä mieltä, että se on ihan oikeudenmukainen periaate, mutta nyt jos ajatellaan esimerkiksi omaa kotikaupunkiani Espoota, niin tämä rahoitusmalli kyllä tarkoittaa sitä, että meidät ryöstetään. Tällä hetkellä meidän kuntaveroprosenttimme on 18. Nyt jos siitä vähennetään tämä noin 13 prosenttiyksikköä pois, niin meille jää enää alle viisi prosenttiyksikköä tästä kokonaisuudesta jäljelle. Tällä rahalla meidän täytyisi rahoittaa meidän päivähoitopalvelut, perusopetus, toisen asteen opetus, liikuntapalvelut, kirjastot, museot, kadut, pyörätiet ja niin edelleen. [Sari Sarkomaa: Ja investoinnit!]

Arvoisa puhemies! Haluaisin nyt kysyä ministeri Paaterolta: odotatteko te, että Espoo tästä lähtien on aina hattu kourassa valtioon päin, kun me tarvitsemme esimerkiksi uuden koulun tai päiväkodin, koska omaa rahaa tähän investointiin meillä ei enää ole?

16.40 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On totta, että tässä tulee suuri muutos kuntien rahoitukseen sekä valtionosuuksien osalta että verotuksen osalta, mutta kyllä tulevaisuudessakin kunnat keräävät veroa ja voivat itsehallinnollisesti tietysti päättää sen tasosta, ei niin kuin edellisellä kerralla, että ensin yritettiin suitsia sitä verotuksen tasoa. Ja toisena: valtionosuudet yhä edelleen tulevaisuudessakin tulevat. Pöytäkirjamerkintänä tähän sote-uudistukseen on kirjattu maininta, että katsotaan kuntien rahoitusperusta tulevaisuuteen, ja meillä on kuntien osalta tulevaisuustyö lähdössä juuri käyntiin, mitenkä kuntien tulevaisuuden tehtävät ja rahoitusperusta niin valtionosuuksien uudistamisen osalta kuin verotulojen saannin osalta tullaan katsomaan kokonaisuutena. Tämä ei ole pelkkä valtionosuusuudistus eikä pelkkä verouudistus vaan kokonaisuus siitä, millä kunnat tulevaisuudessa huolehtivat ihmisten sivistyksellisistä peruspalveluista, teknisestä toiminnasta ja kuntien elinvoimaisuudesta. [Ben Zyskowiec: Ensin ryöstätte, sitten katsotte, miten uhrin kävi! — Leena Meri: Sitten parannetaan ehkä uhrin asemaa!]

16.41 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös minä nostan esiin Espoon. Vuonna 2018 Espooseen muutti 5 000 henkilöä, joista 4 000 oli vieraskielisiä. Vuonna 2019 lukumäärä oli 4 111, ja näistä 67 prosenttia oli vieraskielisiä. Tässä sote-rahoitusmallissa ei ole huomioitu ollenkaan rahoitustarvetta liittyen vieraskieliseen väestöön — kaksikieliseen liittyen kyllä on, mutta vieraskielisen väestön rahoituspohja on riittämätön. [Aki Lindénin välihuuto]

Kysyisin teiltä siitä, millä tavalla pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan kunnat selviävät näistä palveluista. Muun muassa Espoossa vieraskieliset ovat ylliedustettuina kalliissa palveluissa, kuten lastensuojelussa ja työttömyyden hoidossa, ja tilanne on kestävä. Jotta me saamme sote-uudistuksen maaliin, rahoituksen on oltava riittävä ja teidän tulee nähdä suuret kaupungit, esimerkiksi Espoo. Millä tavalla vastaatte tähän kysymykseen?

16.42 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin näihin erityishuoliin kasvavien kaupunkiseutujen osalta. Kuntien osalle tähän samaan uudistukseen liitettiin väestönkasvun kriteeri. Se on kriteeri, jota aikaisemmin kuntien valtionosuuksissa ei ole ollut olemassa. Nyt luotiin se, joka vastaa juuri siihen haasteeseen, mitenkä voidaan tehdä investointeja päiväkoteihin, kouluihin ja muuhun näillä kasvavilla kaupunkiseuduilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

Näihin kriteereihin: Kyllä, tässä sote-uudistuksessa on huomioitu myöskin vieraskielisyys. Se on siellä yhtenä kriteerinä näillä hyvinvointialueilla, [Arja Juvosen välihuuto] jonka mukaisesti myöskin rahoitus siellä kasvaa. Samoin nostimme kaksikielisyyden painoarvoa näiden osalta, jotenka olemme yrittäneet vastata näissä molemmissa — myöskin lausuntokierroksen jälkeen — parantamalla vieraskielisyyden ja kaksikielisyyden huomioimista.

16.43 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition kysymykset osoittavat, että eipä ole juuri perehdytty tähän sote-rahoituslakiin. Valtiovarainministeriön korkea johto kirjoitti VM:n sivuilla tästä aiheesta mainion blogin, jossa osoitettiin, että sote-rahoitus perustuu kolmeen asiaan kertolaskulla: On perushinta, joka on koko maalle sama, esimerkiksi 1 700 euroa terveydenhuoltoon, 600 euroa vanhustenhuoltoon ja 600 euroa muihin sosiaalihuollon palveluihin, siis per asukas. Tämä kerrotaan tarvekertoimella, ja tämä kerrotaan asukasmäärällä. Aukkaita lisäävät alueet tulevat saamaan huomattavan lisäyksen rahoitukseensa, ei pelkästään puhtaan asukasluvun pohjalta vaan asukkaiden mukanaan tuomien tarpeiden kautta. [Sari Sarkomaan välihuuto] Nämä muutokset, jotka tulevat tämän tarpeen pohjalta, ovat plus miinus 2 prosenttia kokonaisuudessaan, ja samaan aikaan koko rahoitus kasvaa 1,2 prosenttia vuosittain seuraavat seitsemän vuotta, jolloin väestökasvualueet tulevat saamaan merkittävästi enemmän rahaa kuin ne saavat tällä hetkellä. [Puhemies: Ja sitten se kysymys!] Ja sen takia kysyn nyt ministeri Kiurulta: tulkitsinko oikein tätä lakia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru, tulkittiinko lakia oikein?

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaus on: kyllä. Tunnen myös aika hyvin tämän lain, ja tunnen myöskin viime kauden lain, ja yhteistä näille kahdelle eri hallituskauden työlle on ollut se, että kyllä Suomessa on linjattu jo aikaa sitten, vuoden 2014—2015 perustuslakivaliokunnan kannanottojen jälkeen, että ollaan siinä tilanteessa, että tämäntyyppinen sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisu, jota tässä pohjaratkaisuna esitetään, on se, joka myöskin perusoikeudellisesti voidaan eduskunnassa hyväksyä, ja tähän liittyy tämä rahoitusjärjestelmä, joka on ollut luonteeltaan jo viime kaudella kehittelyn kohteena, eli palvelutarpeeseen perustuva rahoitusjärjestelmä oli silloinkin tekeillä. Silloin tämä palveluiden tarpeen osuus oli hieman korkeampi, mutta sitä on kritisoitu, niin kuin tässäkin kokoomus kritisoi vahvasti tätä palveluperustaisuutta, ja tämä hallitus nyt korjaa tätä esitystä niin, [Sari Sarkomaan välihuuto] että myöskin tätä asukasperustaisuutta otetaan enemmän huomioon — kuten edustaja Lindén tässä totesi — mikä johtaa siihen, [Puhemies koputtaa] että täällä palvelutarpeessa arvioidaan lisää tekijöitä, joissa myöskin eri puolilla Suomea [Puhemies: Ja nyt on aika jälleen täynnä!] voidaan menestyä tässä rahoituksen tarpeessa.

16.46 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen kaksi suurta tavoitetta olivat se, että päästään jonoista sujuvasti hoitoon, ja se, että saadaan rahat riittämään. Kokoomus haluaisi nyt tämän suuren hallinto- ja maakuntauudistuksen sijaan keskittyä jatkamaan nykyiseltä kuntapohjalta kuntien välisenä yhteistyönä — suurimmassa osassa Suomea ollaan jo pitkällä tällä polulla. [Aki Lindén: Niin kuin Turussa, vai?]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

Mutta mitä tulee tähän rahoitukseen, ministeri Kiuru, viime hallituksen tavoitteena ei ollut leikata 3:a miljardia, vaan hillitä menojen kasvua pitkällä aikavälillä 3 miljardilla. Te annoitte väärää tietoa. Miksi? [Sari Sarkomaa: Vakava virhe!] Sen sijaan teidän esityksenne leikkaa välittömästi 1,5 miljoonan suomalaisen sote-rahoitusta — 1,5 miljoonan suomalaisen palveluista lähtee rahoitusta. Tässä on merkittävä ero.

Arvoisa hallitus, eikö olisi parempi edetä nykypohjalta eikä tehdä tällaista massiivista hallintouudistusta, maakuntarakennetta uusine veroineen? [Antti Kurvisen välihuuto] Eikö annettaisi kuntien tehdä ja edetä niin kuin ne haluavat? [Ben Zyskowicz: Korjatkaa ensin virheenne!]

16.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on viimein tehtävä. Siinä mielessä uskon, että kaikilla eduskunnassa on halu ja tarve siihen, [Antti Kurvisen välihuuto] että löydetään perusoikeudellisesti mahdollinen malli, ja niin kuin äsken totesin, olemme myös edustaja Orpon kanssa istuneet kymmeniä tunteja, satoja tunteja silloisia sosiaali- ja terveydenhuollon malleja, ja silloin vielä kehitettiin kuntapohjaista järjestelmää, joka törmäsi sitten täällä eduskunnan perustuslakivaliokunnassa niihin perustuslakivaliokunnan esittämiin ongelmiin, jotka vuosina 2014—15 olivat kaikkien huulilla.

Nyt tehdään tätä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Lähtökohta on se, että molemmissa ja aikaisemmissakin malleissa on tarkoitus siirtää tämä rahoitus valtiolle, ja kun se siirtyy sinne, niin palvelutarpeen mukaan rahaa tulee kaikilla alueilla suhteessa enemmän jatkossa, koska se palvelutarpeeseen kohdistuva valtion rahoitus tulee seuraavina vuosina kasvamaan, jos palveluiden tarve kasvaa. [Puhemies koputtaa] Mutta tämä leikkaus, mistä te puhutte, ei ole sellainen, vaan niin kuin totesin, viime kaudella se hillittiin, tai leikattiin. [Puhemies: Aika!] 3 miljardista oli kysymys viimeksi. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko kaikki, kaikki saavat enemmän! — Puhemies: Nyt aika on täyttynyt!]

Kysymyksen käsittely päättyi.